

Si non potest agere, nisi Deo in ipsam agente, A Respondebit quod non qualibet causa excludit libertatem, sed solam causa cogens: sic autem Deus non est causa operationis nostra, qui (ut ait 1. parte quaestione 83. articulo 1.) movendo causas voluntariis non anfert quia actiones eorum sint voluntarie sed potius hoc in eis facit. Sed operæ pretium est conferre responsonera ad 3. argumentum istius articuli 1. cum hac præsenti ut appareat conformitas & tollatur suspicio retractionis.

ARTICULUS XI.

Solus
Deus
operatur
in
volunta-

Questione 3. de malo articulo 3. docens Diabolum non posse esse causam peccati nisi per modum disponentis vel persuadentis interius aut exteriorius, aut eum per modum præcipientis, rationem dat, quia sola voluntas & Deus est causa perficiens actus humani, Relinquitur. inquit quod causa perficiens & propria voluntarij aliud sit solum id quod operatur interiori: hoc autem nihil aliud esse potest quam ipsa voluntas sit causa secunda, & Deus sit causa prima. Et mox. Motus voluntatis directè procedit a voluntate & a Deo qui est voluntatis causa, qui solum in voluntate operatur, & voluntatem inclinare potest in quocumque voluerit. Videre etiam licet responsonem ad 14. & 15. & artic. 4. in corpore. Quæstione 6. de malo artis. 1. in corpore rursum disertè docet Deum movere voluntatem secundum ejus conditionem, de quo loco diximus supra ad locum quæstione 9. 1. 2. Et quia posset argui. Si voluntas hominis immutabiliter moveretur a Deo, ergo non habet liberam electionem suorum actuum, sed ejus actio potius est violenta, quia ejus principium est extra. Responderet D. Thomas neg. C. Nam Deus, inquit in responsonione ad 3. moveit quidem voluntatem immutabiliter propter efficaciam virtutis moventis qua descire non potest, sed propter naturam voluntatis mota qua indifferenter se habet ad diversa, non inducit necesse, sed manet libertas. Sicut etiam in omnibus divina providentia infallibiliter operatur, & tamen a causis contingentibus proveniunt effectus contingentes, in quantum Deus omnia moveat proportionaliter id est unumquodque secundum suum modum: Et in responsonione ad 4. voluntas aliquid confert cum a Deo moveatur. Ipsa enim est qua operatur, sed mota a Deo; & idem motus ejus quamvis sit ab extrinseco sicut in primo principio, non tamen est violentus. Similiter respondet 1. 2. quæstione 9. articulo 2. ad 2. Iterum in responsonione ad 17. Voluntas, ait, quantum de novo incipit eligere transmutatur a sua priori dispositione quantum ad hoc quid prius erat eligens in potentia, & postea fit eligens actu. Et bac quidem transmutatio est ab aliquo moveente, in quantum ipsa voluntas moveat seipsum ad agendum, Sicut in quantum etiam moveatur ab aliquo exteriori agente scilicet Deo, non tamen ex necessitate moveatur ut dictum est. Hic nota causam agentem fieri per hoc quod ex causa potentia sit causa actus: & quia hoc ipsi a Deo fit, ideo Deus in causam influit & non in solum effectum. In quæstione unica de virtutibus in communi, articulo 1. ad 11. rursus docet quod Deus in nobis operatur: Et quod ita agit in nobis quod Non agimus: Articolo 2. ad 20. Deus non justificat nos sine nobis consentientibus, quia per motum liberi arbitrij dum iustificamur Dei iustitia consentimus, &c. & postea: Illa vero quia per nos aguntur, quoniam nos sumus causa ipse Deus causat in nobis non sine nobis agentibus: ipse

enim operatur in omni voluntate & in omni natura. Deus oportet: ergo operatur in causa & non solum peratur in effectu: & nota quod indifferenter afferat in voluntate Deum operari in voluntate sicut in natura & ideo tali & etiam voluntatem determinat ut significatur quæ natura, stione 5. de ver. art. 5. ad 1. sed haec de re vide ergo in dicta ad q. 23. 1. p. Deinde art. 9. dicta quæst. 5. causa. de ver. cum dixisset quod Deus operatur in omnibus Deo operibus, sicut causa prima operatur in causa. 2. Infer, peratur ergo non concurrit in solum effectum, sed etiam in omni causam in qua operatur. Articulo 10. Afferit nibus si quod voluntas est movens motum ut in 3. de anima cuius probatur, unde oportet ejus actum reducere in alioglossam sive 1. in primum principium quod est movens non motum. Et 2. infra. Ipse (Deus) solus imprimeret potest in voluntate. Solus tem nostram. Ne vero dicas: potest quidem sed non Deus facit, sequitur: Ipse Deus qui est simpliciter primus imprimit, solus in voluntatem nostram. His mut in conformiter q. 6. de veritate art. 6. Ita quilibet, ait, voluntate causarum attendendum est non solum ordo prioritatem, ut causa ad effectum, sed etiam ordo secundi causa ad nostram effectum. & Ordo etiam causa prima ad secundam, quia causa secunda non ordinatur ad effectum nisi ex ordinatione causa prima; causa autem prima dat secundam quod insita super causatum, ut patet in libro de causis. Quid clarius? quomodo causa 2. ordinatur ad effectum certum & determinatum ex ordinatione prima nisi ordinetur & determinetur à natura primâ quomodo prima causa dat secunda quod ad effe- influat nisi quia in eam influit & non in solum effectum? Sentitur ergo B. Thomas Deum ordinare & determinare causas secundas sive liberas rationes necessarias ad effectum. Unde quæst. 22. de veritate art. 8. docet ex professo Deum posse voluntatem ita immutare ut faciat quod uni volunti succedat alia. Sed ne respondeas quod possit immutare, quia potest necessitare; & ideo D. Thomas dicere quod Deus potest immutare voluntatem de necessitate. Respondeo. quod sententia B. Thom. sit Deum posse immutare voluntatem sic ut ipsa non necessitetur, sed libere agat; ut patet ex 1. parte quæst. 1 1. art. 2. & quæst. 27. de veritate art. 3. & hac quæst. 22. ubi docet Deum immutare voluntatem sic ut voluntas inclinetur quidem, sed non ex necessitate sicut inclinatur voluntas beatorum. Dum ergo dicit solum Deum posse immutare voluntatem de necessitate, illud (de necessitate) idem est quod infallibiliter & efficaciter, quomodo solus Deus potest voluntatem immutare & ipsa seipsum ut docet art. 8. & 9. Verba ejus sunt. Cum Deus voluntatem immutat facit ut precedenti inclinationi succedat alia inclinationis: Ut v. g. quando in voluntate rebellante Deo, inserit amorem sui nominis, facit que ut qui erat ante aversus, iam liberè convertatur, iuxta ea quæ habentur fess. 6. Conc. Trid. c. 5. Quod vero hac immutatio fiat Deo realiter operante in ipsa voluntate; manifestum est ex sequentibus verbis. Potest, inquit, Deus voluntatem immutare ex hoc quod ipse in voluntate operatur sicut in natura: unde scilicet omnis actio naturalis est a Deo, ita omnis actio voluntatis in quantum est actio non solum est a voluntate ut immediate agente, sed a Deo ut primo agente qui vellementius imprimet. Unde sicut voluntas potest immutare actum suum in aliud, ita & multò amplius Deus: Et consequenter sicut voluntas potest actum suum immutare sic ut illum libere exerceat, ita & multò amplius Deus. Immutat autem voluntatem dupliciter. Uno modo mo-